

OBNOVA HVARSKOG PUČKOG KAZALIŠTA

Ono što je Shakespeareov Globe Englezima, Talijanima Scala u Milanu, Austrijancima bečki Burgtheater, a Francuzima pariško kazalište Comedie Francais, to je Hrvatima hvarsko kasnorenesansno kazalište.

Hvarski Arsenal jedan je od najmonumentalnijih i najznačajnijih spomenika hrvatske pomorske prošlosti, međutim ono po čemu je ova građevina poznata nije povezano ni s njegovim vanjskim izgledom, ni s njegovom ekonomskom ili brodogradilišnom funkcijom. Povezano je to s činjenicom da se na katu Arsenala već četiri stoljeća nalazi jedan od najstarijih, stalno aktivnih kazališnih prostora Europe. Povijest hvarskog Arsenala duga je i burna.

Gradnja Arsenala započela je u 13. stoljeću kada je došlo do ubrzanog razvoja mletačke mornarice i jadranske trgovine, pa se pojavila potreba za izgradnjom sigurne luke na središnjem morskom putu prema istoku.

Sudionici u projektu

Investitor: Grad Hvar

Projektant:
Egon Lokošek, dipl.ing.arh.

Glavni izvođač:
Spegra Inženjering d.o.o., Split

Konzervatorski nadzor:
Goran Nikšić, dipl.ing. arh., Uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Splitu

Nadzor i dokazivanje kvalitete:
Žarko Dadić, dipl.ing.građ., Urbing d.o.o. Hvar

Voditelj gradilišta:
Berislav Borovina, dipl.ing. grad., Spegra Inženjering d.o.o., Split

Mapei koordinator:
Dejan Šomoši, dipl.ing. građ.

Isprva je to bila prizemna zgrada koja je služila kao spremište za brodove i pohranu svih mornarskih potrepština. U drugoj polovici 16. stoljeća,

u vrijeme bitke kod Lepanta, Turci su Arsenal opljačkali i zapalili. Urušena i izgorjela zgrada morala je tada čekati čak trideset godina da na Hvar 1611. stigne poduzetni knez Pietro Semitecolo i pokrene obnovu. Na katu novog Arsenala, koji se gradio oko dvije godine, Pietro Semitecolo uredio je i veliki prostor koji se odmah počeo upotrebljavati za kazališne i druge svečanosti, pa su se u jednoj građevini susrele dvije različite, ali za Hvar vrlo znakovite djelatnosti: pomorstvo i dramska umjetnost.

Na nadvratniku ulaznih vrata kazališta na Belvederu - terasi Fontika uz sjeverno pročelje Arsenala upisano je: *ANNO SECUNDO PACIS MDCXII*. Tim je tekstom obilježeno da je godina 1612. bila druga godina socijalnog mira između zavađenih staleža: hvarskih plemića i pučana. Semitecolo je izgradnjom kazališta svim staležima ravnopravno ponudio prostor za kulturne i društvene sadržaje. U nedostatku arhivskih i materijalnih ostataka iz ranog 17. stoljeća, može se samo pretpostaviti da je hvarsko kazalište prvotno imalo renesansni oblik.

Sačuvani interijer – pozornica i gledalište s ložama potječe iz 1803. godine kada je osnovano Kazališno društvo, koje je, kao udruženje naprednih građana, iz temelja obnovilo vojskom opustošeni prostor.

Obnavljano i preuređivano, današnji neobarokni izgled hvarsko je kazalište sačuvalo iz sredine 19. stoljeća, čime se svrstava u deset najstarijih baroknih teataru Europe. U prošlom je stoljeću, 1957. godine, taj prostor preuređen u umjetničku galeriju, a toj svrsi i danas služi i pod nadzorom je Muzeja hvarske baštine.

Hvarski Arsenal prije početka radova

Kako je u novije doba zbog lošeg stanja i ugrožene stabilnosti Arsenala hvarsko kazalište bilo u mogućnosti primiti vrlo mali broj gledatelja i izvođača, pristupilo se rekonstrukciji i dugo očekivanom procesu sanacije ovog iznimnog spomenika kulture najviše kategorije s namjerom da mu se vrati život i oživi kazališna scena. Međutim, prije restauracije kazališta bilo je potrebno izvesti konstrukcijsku sanaciju zgrade Arsenala.

Oštećenja i sanacija nosive konstrukcije

Materijali od kojih su izvedeni pojedini dijelovi nosive konstrukcije sastoje se od kamenih zidova i lukova, drvenih greda u stropovima prizemlja i prvog kata te drvene krovne konstrukcije.

Rapored injektora po kamenom zidu prije injektiranja

Pukotine na dodirnim plohama uzdužnih zidova i kamenih lukova pojavile su se zbog dugogodišnjeg

djelovanja vertikalnih opterećenja preko pojedinih elemenata konstrukcije. Dostizanjem granice nosivosti pojedinih dijelova konstrukcije došlo je i do promjene nosivoga sustava zgrade.

Ugrađena karbonska lamela u zoni sidrenja

Pukotine su ispuhane komprimiranim zrakom, kako bi se uklonila prašina i nevezani dijelovi. Prije reprofiliranja pukotine su površinski zasićene vodom, nakon čega su izbušene rupe promjera 36 mm, za inox sidra promjera 16 mm, dubine $l = 95,0$ cm i pod kutom od 45° unakrsno. Bušotine su sezale do 5 cm od vanjskog lica zida, a sljubnice zida prethodno su zapunjene vapnenim mortom. Injektiranje se obavljalo bescementnom masom Mape-Antique I.

Ojačanje karbonskim tkaninama izvršeno je na dijelu horizontalnih serklaža. Sprezanje kompletne konstrukcije i osiguranje horizontalne raspodjele sila s krovne konstrukcije na vertikalne nosive elemente, kojima pripadaju zidovi i stupovi, izvedeno je lijepljenjem karbonskih lamela *Carboplate 170/100*. Karbonske lamelle odlikuju se visokom vlačnom čvrstoćom, dok su brzina i lakoća izvedbe te svojstvo visoke otpornosti na koroziju s obzirom na blizinu mora omogućili primjenu ovog materijala na tehnološki zahtjevnoj građevini.

Na pripremljenu je podlogu s reparaturnim mortom naneseo dvokomponentno epoksidno ljepilo, koje je zajedno s karbonskim lamelama činilo *horizontalne serklaže*. Ljepilo je u ovom slučaju služilo kao međusloj i poveznica između sustava karbonskog ojačanja i povijesne kons-

trukcije. Kako bi se karbonske lamelle povezale s konstruktivnim elementima – zidovima, izveden je posebno razrađen detalj sidrenja s karbonskom užadi koja su se ugrađivala u bušotine dubine 40 cm.

Preklapanje karbonske užadi na prethodno naneseu epoksidnu impregnaciju

Upotrijebljena je karbonska užad profila 12 mm. Karbonska je užad na prikladan način ubačena u pripremljene bušotine koje su radi površinske konsolidacije podloge prethodno premazane epoksidnim temeljnim premazom. Ručnim pištoljem za ekstrudiranje u bušotinu je na dno utisnuta epoksidna dvokomponentna pasta, a zatim umetnut štapni kompozit, dok mu je slobodan kraj preklapljen na karbonsku lamelu gdje je premazan epoksidnom masom. Na tu je zonu nalijepljena karbonska tkanina čime se dovršio sendvič - element.

Površina lamele i sendvič - elementa premazana je epoksidnom niskoviskoznom masom i posipana kvarcnim pijeskom, kako bi se poboljšala prionjivost sa završnom žbukom.

Detalj zone sidrenja sa završnom obradom kvarcnog pijeska

Hvarsko će kazalište nakon rekonstrukcije, koja je obavljena materijalima tvrtke Mapei, spremno zakoračiti u peto stoljeće svoga neprekidnog postojanja.

Dejan Šomoši, dipl. ing. građ.